

№ 7 უოველ-კვირეული სალიტერატურო ჟურნალი № 7

წლიური ხელის მოწვით:

პირველ პრემიით მიეცემთ: სტენიანის მოთხრობა „სახლი ვოლგის ნაპირზე“. მეორე პრემიით: ირეთელის ხანალი ოთხ-მოქმედებიანი ჰიესა „სიცილი“. პირველი წიგნი დაურეგდებათ თებერვლის დამლევს. მეორე—ავგისტოს პირველ რიცხვებში, ვინც თებერვლის გასვლაჲდ სრულად შემოიტანს მთელი წლის ფულს ორივე წიგნს მიიღებს.

შინაპარსი: იასამანი—ლექ. პოეტი. ი. გამართელი—სალიტერატურო მემოხილვა; ახოსპირელი—ლექ. უსახლკარო. შალიკო. აბლ—ლი ანტონ პავლეს-ძე ჩენოვი; ზომლეთელი—ლექ. აღზდექ იმელო; ბაბილი ნა—ლექ. * * *. ა. ლომთაიძე—მოთხ. სახ. რჩობელასკენ (ლ. ანდრეევისა) ვ. მალაქიაშვილი—ლექ. მიმოგონების ზვირთთა დუღუნი, ირეთელი—მოთხ. ჟობოზა გელა—ლექ. დედას. შვარცი—კოტა რამხელოვნებაზე ფ. რუშაველი—ლექ. წამით განცხრომა—ი. რუსულ ახალ მწერლობის ისტორია (კოვანისა)

ყოველ-კვირეული საკოლიტურო და სალიტერატურო გაზეთი

„ს ე ნ ი“

გამოდის იმავე პროგრამით, როგორც 1909 წელს გამოდიოდა.

გაზეთის ფასი: წლიურათ

- ქალაქში დატარებით 3 მ.—; ვინც რედაქციაში მოიკითხავს გაზ. დაეთმობა 2 მ. 50 კ.
- ქალაქ გარეთ . . . 3 მ. — კ.
- ნახევარი წლით, . . . 2 მ. — კ.
- სამი თვით. 1 მ. — კ.

რედაქციის ადრესი: Кутаись, Балахванская ул. домъ. № 37- Редакция „ПОНИ“.

საუმაჯობესოდ მოწუობილი

ს ტ ა მ ბ ა „გეგლეპითი საქმე“

ბ. კილაძისა თბილისში

ველიამინოვის ქ., № 6

ასრულებს ყოველგვარ სასტამბო საქმეებს სუფთად და იაფად.

სსივი

№ 7

ზ ი ნ ა ა რ ს ი :

იასამანი—ლექ. „პოეტი“ ი. გომართელი სალიტერატურო მიმოხილვა. ანოსპირელი —ლექ. უსახლკარო. შალიკო აბდ—ლი, ანტან ზაფლესძე ჩეხოვი; ზომ-ლეთელი—ლექ. ღზდგ იმედო; ბაბილინა—ლექ. * * —. ა. ლომთათიძე—მოთხ. სასწრაფოებსკენ (დ. ანდრეევსა) ვ. მალაქიაშვილი—ლექ. მიმოგონების ზვირთო დუღუნი. ირეთელი—მოთხ. „ობობა“. გე-ლა—ლექ. დედას. შვარცი—ცოტა რამ სეფთვებაზე, ფ. რუშაველი—ლექ. წამით განცხრომა. —ი. რუსულ ახალ მწერლობის ისტორია (კოვანისა).

კვირა, 24 იანვარი ეოველ-კვირეული სალიტერატურო ჟურნალი 1910 წ.

პოეტი.

აზრებს ნუ გირევეს იქვები,
ფრთებს ნუ შეუკვეც სურვილსა,
ოცნების ცეცხლსა ნუ მისცემ
მთას ფიქრით შემობურულსა.
მთის წყაროს ქვა-ლოდთ ნუ აყრი,
რომ გიკლავს სამღვთო წყურვილსა!

ფიქრთა მთა ისევ წინ გედგას
ოცნებით წამოგრაგნილი,
იქვის ნისლთაგან ნიავეთ
და ქარით გადაბანილი.
გლოვის ცეცხლს წყარო გიქრობდეს,
მთის თხემით ჩამოგზავნილი,

ბაღჩა-რამ მთაზე გეშენოს,
წალკოტი უცხო ვარდების,
ბილიკთა გასწვრივ ყვავილთა
გორა გხდებოდეს ბარდების.
ჩამყურებელი წყლოლისა,
გამქარვებელი დარდების!

მწუხრის ბინდბუნდზე, რიყრაყზე
ხეივანთ შორის იარე,
ფიქრები, ზღვასებრ მღელვარნი,
ყვავილებს გაუზიარე,—
რომ, გულ-მოკლულათ შთენილი,
სატრფოზე ხარ მგლოვიარე!

უცადე—იქნებ ქარს აჰყვეს,
შთამოჯდეს რომელ ხეზედა,
ფარშევანგის ფრთით მორთული
და გულმოკლული მტერზედა.
მიხვდი—სიმღერას დაიწყებს
დილის რიყრაყზე, მზეზედა.

სალამი მიეც, ატოკდი,
გენიშნოს მის ბაიათი,
მოიხიბლები მის სტვენით
და უცხო ტია—ტიათი...
ნუ დაიყოვნებ: წალკოტში
ვარდი მოსწყვიტე, მიაართვი!

იასამანი.

სალიტერატურო მიმოხილვა.

VI

დუტუ მეგრელის მთელი ფიქრი, მთელი გრძნო-ბა დაჩაგრულის მოძმის გარშემო ტრიალებს. მისი პოეზიის უმთავრესი საგანი დაჩაგრული მოძმეა. ის ხან თვალ კრემლიანი მოგვითხრობს დაჩაგრულთა მდგომარეობაზე, ხან გულ გამხნევებული იწვევს ყველას ჩაგრულთა გასანთავისუფლებლათ.

მგონის სიტყვები! ხალხს ჩვენ უნდა შევატყობინოთ თავისი ტანჯვა; ყოველივე მას ვაგრძნობინოთ ჩვენ უნდა ნათლათ დავუხატოთ აწმყო წარსული და გავუღვიძოთ მონობისგან. დახული სული ჩვენ უნდა აღვძრათ ხალხში გრძნობა, გრძნობა მაღალი, და მოვანატროთ უკეთესი მას მომავალი.

აი როგორ ესმის დუტუ მეგრელს პოეტის დანიშნულება, იმისი მოვალეობა, დუტუ მეგრელი

მართალია, სრულებით მართალი! პოეტი ხალხის შვილია, ის ხალხს უნდა ემსახუროს, მაღალი გრძნობა აღუძრას მას და უკეთესი მომავლის მოპოებისათვის ამზადოს. როდესაც გასინჯავთ კერძო ადამიანს, ის მართლაც გვირგვინია ბუნებისა. აზროვნება, რომელსაც სამზღვარი არა აქვს, რომელიც უკვდავებას ეძებს.—მაზედ მშვენიერი, მაზედ დიადი რა არის ბუნებაში! მაგრამ როდესაც თქვენ აიღებთ ადამიანს საზოგადოებრივს და ჰკითხავთ, რას მოახმარე შენი აზროვნება-ეს დიადი განძი ბუნებისაო, მეცნიერებას, ხელოვნებას, ბუნებასთან ბრძოლას—, გიპასუხებთ.

— ეგ ყველაფერი კარგი, მაგრამ უმთავრესად, უმთავრესად რას შეალიე შენი აზრი, ჩაჰკითხეთ თქვენ და მაშინ მიიღებთ პასუხათ: ადამიანთან ბრძოლასო.

იმის ნაცვლათ რომ ადამიანებს ერთი მეორის დახმარებით საერთო ბედნიერება ექვდათ, უეჭველათ ისინი ერთი მეორეს, ბორკილებს უკვდავდენ, სახარზობელას უმზადებდენ. მე რე რისთვის? იმისთვის, რომ უმცირესობა ფუფუნებაში იყოს და უმრავლესობას მონობის უღელი კისერზე ედვას და გასაძღომათ ჰურიც არა ჰქონდეს.

ხშირათ გაიგონებთ: ამან და ამან თავი მოიკლა, რადგანაც სიმშობის ვეღარ გაუძლო, ან და სიმშობლით მოკვდაო. ამავე დრთს აიღეთ თანამედროვე ქალაქი, რამდენი საზრდოა შიგ დაგროვილი! რამდენი სასმელი, რამდენი საქმელი, რამდენი ტანისამოსი! და ამოდენა საზრდოს, ამოდენა სასმელ-საქმელს შორის ადამიანი სიმშობლით კვდება ან თავს იკლავს! განა იმ საზოგადოებაში, რომელსაც ბუნების გვირგვინი შეადგენენ, ასეთი წარმოდგენელი რამ უნდა მოხდეს? არა და არა. კაცობრიობის ლექსიკონში არ მოიპოება სიტყვა ამ საშინელების გამოსახატავათ.

ეს ერთი უბრალო მაგალითია, ჩვეულებრივი მოვლენაა, გასაჯეთ მთელი საზოგადოებრივი წყობილება, —განა მის საფუძველს საშინელი უსამართლობა და მხეცობა არ შეადგენს? ბოლომდე რომ ასე გაგრძელდეს, შეუძლებელია. შეუძლებელია, რომ არ დაინგრეს ამგვარი საფუძველი და ცხოვრება არ მოეწყოს ისე, როგორც შეეფერება ბუნების გვირგვინს—ადამიანს.

მანამდე?
მანამდე ხალხი უბედურია, ბედნიერი მხოლოდ ზოგიერთები არიან.

ამიტომ ყოველისფერი და ყოველივე ცხოვრებაში ამ უბედურ ხალხს უნდა ემსახურებოდეს

და მასთან ერთათ მისწრაფოდეს საერთო ბედნიერებისაკენ.

და კაცოც ჩაგრულ ძმ.თათვის
ამუშავებდეს თვის სულსა!

დუტუ მეგრელი სწორეთ ჩაგრულ ძმათათვის
ამუშავებს თვის სულს, რადგანაც მას წრფელის
გულით უყვარს დაჩაგრული და დაგრდომილი.

ვინც ეძებს მხოლოდ პოეზიას და ხელოვნებას,
ცდილობს მარტოკა თავისს თავის სიამოვნებას,
ვერ მიიზიდავს ჩემი მუზა მას ნალვლიანი

მარად აღვსილი მწუხარებით თვალ ცრემლიანი
ჩემ ლექსს მიმართოს, ვინც ეძებს აზრს, გრძნოთ გამ-
სტვეალულს.

და სურს ჩაფიქრდეს, თანაუგრძნოს ტანჯულ-
დაჩაგრულს!

ტანჯულ-დაჩაგრულთადმი თანაგრძნობა და მხიარული მუზა შეუძლებელია, ამიტომაც დუტუ მეგრელის პოეზია უმთავრესათ მწუხარება, სევდიანია, მაგრამ უიმედო არ რის,—ის იმედით სავსეა. დუტუ მეგრელის სევდა არ არის სევდა უიმედობისა, სასოწარკვეთილებისა. პოეტი ხედავს, რომ ფული, მუშტთან შეერებული, ქვეყანას მართავს! მაგრამ პოეტს ამავე დროს სწამს, პოეტი დარწმუნებულია, რომ ეს შავი დრო მალე გაჰქრება, რომ მზავრელნი დაიმზობიან. რა გააქრობს ამ შავ დროს? სასწაული? არა, დაჩაგრულთა მოძრაობა.

დუტუ მეგრელის რწმენით დაჩაგრულთა ხსნა, მათი განთავისუფლება ისევე დაჩაგრულთა საქმეა; ამიტომ პოეტი გულ-წრფელი მომხრეა სიმართლისა და ბედნიერების მაძიებელი ხალხის მოძრაობის.

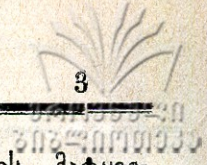
მე შინდა, მოვკვე ბრძოლისა ველზე,
სადაც მტარვალნი დამარცხდებიან

და დაჩაგრულთა, გამარჯვებულთა,
დროშანი მალლა აიშვებიან.

დატანჯულთადმი სიყვარული დუტუ მეგრელის პოეზიის ნიშნობლივი თვისებაა. დუტუ მეგრელი ხალხის ქეშმარიტი შვილია. ხალხის ტანჯვა სტანჯავს მას, ხალხის ბედნიერება ახარებს მას, ის ხალხის სიცოცხლით სცოცხლობს, ხალხის სუნთქით სუნთქავს, ხალხის მძიმე ტვირთს პოეტი თავისივე ნებით ზიდავს.

პოეტია მხოლოდ იგი, ვინც ტანჯულა,
ერის წყლულით, წმინდა გრძნობით გამსტვეალიულა
და მისთვის მდერს, რომ ჩაჰქოლოს ბოროტება,
ან დაჩაგრულთ ბუღს მოჰჭინოს სასოება!

ასე განმარტავს დუტუ მეგრელი ერთ ალაგას პოეტის თვისებას. სწორეთ ამგვარი პოეტია დუტუ მეგრელი, ის მტერია ბოროტების ძალმომრეობის, უსამართლობის. სრული თანასწორობა, სრული სა-

მართლიანობა, ძმობა, ერთობა—აი დუტუ მეგრელის იდეალი, პოეტი ყველას აქეთკენ იხმობს, ყველას იწვევს ბოროტებასთან საბრძოლველათ, ის ხედავს, რომ ცხოვრებაში ბოროტება და მუშტი მეფობენ, სამართლ-ანობა, ჭეშმარიტება დევნილია; უმრავლესობა მონობის უღელს ატარებს და უბედურია, პოეტს გულის სიღრმიდან აღმოხდება კენესა სასოწარკვეთილებისა:

ოჰ, რად არ ძალმიძს მთლათ ცრემლათ ვიქცე,
გავხდე მდინარე, აღქაფებული,
და გადავრეცხა; რაც ქვეყანაზე
ბოროტებაა დამყარებული!...

მაგრამ უკიდურესი სასოწარკვეთილების დროსაც კი დუტუ მეგრელის იდეალი ხმა ეუბნება: დადგება დრო და ხალხი გამოიღვიძებს, ძალას მოიკრეფს და ბოროტების ტახტს დაამხობსო. ეს იდეალი ხმა პოეტის გულს იმედით ავსებს.

ხალხი მებრძოლი, ხალხი გმირი სულს მინეტარებს;

ხალხი, შემგნები თავის ძალის, მაფრთოვნ-მახარებს!
რა არის ეს იდეალი ხმა? ეს არის პოეტის რწმენა. მიუხედავთ იმისა, რომ გარშემო ის სანუგეშოს ვერაფერს ჰხედავს, ის მაინც იდეალისტია, მას სწამს, რომ ბოროტება, ძალმომრეობა, უსამართლობა მოისპობა და ქვეყანაზე სრული სამართლიანობა და თანასწორობა გამეფდება. პოეტსა სწამს, რომ ადრე თუ გვიან ხალხი გასწმენდს ცხოვრებას, იმის ძლიერამოსილ მსვლელობას ველარაფერი ვეღარ შეაჩერებს, ეს რწმენა პოეტს თანდასდევს, ყოველგვარ მდგომარეობაში ამხნევებს მას; ამ რწმენის გარეშე პოეტს სიცოცხლე არ შეუძლია.

მეორე უმთავრეს საგანს დუტუ მეგრელის პოეზიისას სამშობლოს სიყვარული შეადგენს. სამშობლო პოეტს მთელი თავისი არსებით სულით და გულით უყვარს, მუდამ მასზე ფიქრობს, მუდამ თფალწინ უდგია.

ჩემს მამულზედ უკეთესი სად არი?
იგია თვით სამოთხისა სადარი,

მამულისადმი სიყვარულს კიდევ უფრო უძლიერებს პოეტს ის გარემოება, რომ სამშობლო დაჩაგრულია და პოეტის მთელი სული და გული, მისი თანაგრძობა და სიყვარული დაჩაგრულებს ეკუთვნის. სამშობლო და ისიც დაჩაგრული პოეტს მარტო სიყვარულით კი არ უყვარს, ის თავყვანსა სცემს მას, აღმერთებს მას.

სამშობლოსადმი სიყვარულის წიადაგზე დუტუ მეგრელი ჰქმნის ერთგვარ პანთეიზმს, რომელიც

სავსეა წარმტაცი, მომხიბლავი, ოცნების მატყვევებელი პოეზიით. პოეტის სული სიკვდილის შემდეგ სამშობლო მხარეს უერთდება, სამშობლოს ნაწილი ხდება. ის ხან სამშობლოს წყაროთ გადიქცევა, ხან ყვავილათ, ხან ნამათ და სამშობლოს გულზე ეპკურება, ხან სამშობლოს დიდებული ნანგრევების სულათ.

მაშინ კი მხოლოდ ხორცი მოკვდება
და თავისუფლად დაიწყებს ფრენას,
უკვდავი სული!

რა ბედნიერი ვიქნები მაშინ,—
ვეღარავინ და ვეღარაფერი
სამშობლო მხარეს ვერ მომაშორებს!

მეც მისს წყაროთა შეუუერთდები;
იმათთან ერთად ტკბილის ჩხრიალით,
მოგზაყავ რა გზა-გზა ათასს მინდორ-ველს,
შორს, შორს ზღვისაკენ გავექანები
და ჩავერევი მისს ცელქ ზვირთებში,
რომ მზის სხივებმა ზე ამიტაცონ!
და, ცაში ნამად კვლავ გარდაქმნილი,
ძირსვე დავეშვა და ესე მარად
გარს ვეღლებოდე ძვირფას ქვეყანას!
ან შევიქნები იმის წალკოტთა
მშვენიერებით სავსე ყვავილად.
რომ აღგზნებულმა ძლიერის გრძნობით
ქაბუკმა მნაწოს და თავის სატრფოს
მიძღვნას სახსოვრად!
და ან მის ერთ ერთ მრავალ ნანგრევთა,
ოხრად შთენილთა, სულად ვიქცევი
რომ ვაგრძნობინო ყოველს მისს მნახველს
მისი წარსული
თან დიდებული, თან ტანჯვით საფხე!
რა ბედნიერი ვიქნები მაშინ!...

ღიადი პოეზიაა, უკვდავი გრძნობა. შეუძლე-ბელია, ეს ლექსი წაიკითხოთ და სიმოვნების ერთუ-ნტელმა არ დაგიაროსთ ტანში, სამშობლოსადმი სიყვარულმა არ იფეთქოს გულში.

შეუძლებელია, ეს ლექსი წაიკითხოთ და არ შეგრცხვესთ თქვენი თავისა, თუ ვერ იგრძენთ ის, რასაც პოეტი გრძნობდა, როცა ამ სტრიქონებსა სწერდა.

პოეტის სიყვარული მამულისადმი შებორკილია სიცოცხლეში სხეულით. და როდესაც სხეული მოკვდება, სიყვარული თავისუფლება, ის სამშობლოს უერთდება, სხვა და სხვა სახით გარს ვვლება სამშობლო მხარეს და ამით იმგვარსავე ნეტარებას განიცდის, როგორსაც მორწმუნე სული ღვთის მარად მზერით. კეთილშობილი ნიჭია დუტუ მეგრელი; სევდიანი, ალერსით სავსე ნაზი, ტკბილი, საამოა მისი პოეზია!

მისი ლექსები საკაცობრიო აზრებით, ჰუმანური გრძნობებით არის გამსჭვალული.

პოეტი უმღერს ყოველისფერს, რაც ცხოვრებაში კეთილია, პატიოსანი, მშვენიერი, უკვდავი, ადამიანის ამბალღებელი; ის სდევნის ყოველისფერს, რაც ადამიანობის დამამკირებელია, რაც ადამიანის კეთილ-ღღობას წინ ეღობება.

ჩემი სიცოცხლე

ბევრ წმინდა გრძნობათ, მასწრაფებათ, სურვილთ მჩენია!...

სწერს დუტუ მევრელი ერთ თავის ლექსში და მისი მნიშვნელობაც სწორეთ ამაში მდგომარეობს: მისი პოეზია წმინდა გრძნობებს აღძრავს, პატიოსან მისწრაფებათა და კეთილ შობილ სურვილებს იწვევს.

ივ. გომართელი.

უ ს ა ხ ლ კ ა რ ი .

დაჰქრის ქარი, შესაზარი, კარებს ამტვრევს, ლეწავს მინებს და შორს ველსა, თვალ უწვდენსა, ქარიშხალი დაჰსისინებს!

ჩუ, გრივალი! ვითა რკალი ხე იხრება, ილეწება; ვაჰ ამ სოფელს—ცეცხლში მყოფელს—ვგონებ ბოლო მოეღება!...

უსახლკარო, შე ბედ-მკვდარო, სად ხარ ამ დროს, რომელ მხარეს?... ვის შესტირი, ანატირი, შენს ვაება-სიმწუხარეს?!

არსად დარი, მთა და ბარი, სტირის... გლოვის ძაჰა ჰხურავს; გაიღვია... ვითა ლელვა ცას ღრუბელი აპობს, სცურავს!...

თვით ნადირი, გულ-გამგმირი, ძრწის და სოროს ეტანება; ზღვა ფაფარს შლის, ჰკივის, მიჰქრის, თითქოს მთა-ბარს ემუქრება! ..

უსახლკარო, შე ბედ-მკვდარო, სად ხარ ამ დროს, რომელ მხარეს?... ვის შესტირი, ანატირი, შენს ვაება-სიმწუხარეს?!

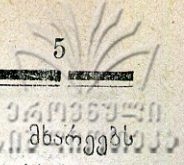
ახოსპარელი.

ანტონ პავლეს ძე ჩეხოვი.

(მისი დაბადების 50 წლის ათვაი)

17 იანვარს შესრულდა 50 წელი მას შემდეგ, რაც რუსულ ლიტერატურას შეეძინა ერთი უნიკი-ერესი მწერალი. 1860 წელს 17 იანვარს ქალაქ ტაგანროგში ერთ საბატონე გლეხის ღარიბ ოჯახში დაიბადა ანტონ პავლეს ძე ჩეხოვი. ამ უბრალო გლეხის ოჯახმა რამოდენიმე მწერალი და მხატვარი გაზარდა. მათ შორის ანტონ ჩეხოვიც. პირველ დაწყებითი და საშუალო სწავლა ჩეხოვმა ტაგანროგში მიიღო. ადგილობრივი გიმნაზიის დაშავრების შემდეგ, ის მოსკოვისაკენ გაეშურა, სადაც საექიმო ფაკულტეტი გაათავა და ექიმის ხარისხი მიიღო, თუმცა პრაქტიკაზე არასოდეს არ უმუშავია. სამწერლო ასპარეზზე ის ჯერ კიდევ სტუდენტი იყო რომ გამოვიდა 1879 წ. პირველად ის თავის მოთხრობებს იუმორისტულ ჟურნალებში ათავსებდა. ამასთანავე თანამშრომლობდა პეტერბურგის გაზეთებში. 1886 და 1887 წლებში გამავდა პირველი მისი კრებულები: უკანასკნელმა კრებულმა ნათელი მოჰფინა ჩეხოვის სამწერლო ფიზიონომიას. მან დაამტკიცა რომ ჩეხოვს სახით რუსეთის ლიტერატურას შეემატა ახალი ღრმა და წმინდა მხატვრული ტალანტი. ამან გაამზინა ავტორი და დაიწყო ჟურნალებში თანამშრომლობა. მოთხრობებში განსაკუთრებული ყურადღება მიჰყრეს „Степь“ „Скучная жизнь“ „Палата № 6“ „Мужики“, პიესებში „Ивановъ“ „Чайка“ „Дядя Ваня“ „Три сестры.“ და სხვებმა იმ-ს დასახასიათებლათ თუ როგორი ყურადღება დაიმსახურა ჩეხოვმა საკმარისია აღვსუსნოთ, რომ რუსეთის საზოგადოებ-ს თვალში მის ათ ტომიანმა თხუზულებებმა 10—15 გამოცემამდე აახწიეს. 1900 წელს ჩეხოვი სამეცნი-ერო აკადემიის საპატიო წევრათ იქნა არჩეული.

როგორც ვხედავთ, ჩეხოვი მე 80 წლებში გამოვიდა სამწერლო ასპარეზზე. ეს ხანა კი ღრმა რეაქციონური ხანა იყო რუსეთში, სრული გონე-ბრივი და ზნეობრივი კრიზისით. არც ერთი შთა-მომაველობა არ ყოფილა იმდენათ დაცილებული

ისტორიულ იდეებს, როგორც შთამომავლობა მე 80 წლებს. „ნაროდნიკების ლოზუნგი გლეხი მოვა და ყველაფერს მოაწყობსო — უარყოფილ იქნათიონ ცხოვრების მსვლელობით. ახალი აღლო, ასალი ლოზუნგი ჯერ არ წამოსროლილიყო, „არსადან ხმა, არსით ძახილი“, ამ დროს რუსეთში ერთი ისტორიკოსის სიტყვებით „მომაკვდავთა ფერხული იყო გაბმული“ ამ დროსვე ისმოდა ნადსონის საქვლოკიარა გულ-დამთუთქველი სიმღერები.

აი ასეთ ატმოსფერაში იზრდებოდა და ვითარდებოდა ჩეხოვის ტალანტი. მოზარდი ნიჭი ამ დროს ფიქრობდა, აკვირდებოდა და სწავლობდა, ცდილობდა გამორკვეულიყო მე 80 წლების ამ ხაოსში.

ჩეხოვმა იცხოვრა და იწვალა, იფიქრა და იგრძნო მე-80 წლების საზოგადოებრივი რეაქციის ძალა და სიღრმე. მან ღრმად და ორგინალურად გადაიმუშავა თვის მხატვრულ ქმნილებაში, რუსეთის ცხოვრების ამ ბნელი და მძიმე დროის შთაბეჭდილებები. მან გვაჩვენა მე-80 წლების საზოგადოების მთელი გონებრივი და ზნეობრივი კრიზისი. ნათლად დაგვანახვა რუსეთის ცხოვრების მაშინდელი უიმედობა, სიბნელე და სიმხდალე.

ამ დროს გენსაკუთრებით ყურადღებას იქცევდა ინტელიგენციის კრიზისი, ეს კი ჩეხოვს, როგორც მხატვარ-ინტელიგენტს ყველაზე უფრო უჩხვლევდა გულს: უნდა ვიფიქროთ, რომ აქედან ქონდა დასაწყისი ჩეხოვის „ვარამს და გულ-შემზარავ პესიმიზმს ადამიანისადმი. თავისი გმირი ინტელიგენტების სახით ჩეხოვი გვიჩვენებს თავის პესიმისტურ შეხედულობას. მაშინდელ ინტელიგენტზე ჩეხოვის ტიპების უპრავლესობა ან სკეპტიკუბია ან უნებო არსებანი, ან თვისი მკვლევები, ან დეგენერატები, პსიხოპატები (სულით ავადმყოფნი). ჩეხოვის ერთი კრიტიკოსის სამართლიანი შენიშვნის არ იყოს „ჩეხოვის ყველა ინტელიგენტები ავად არიან იმ სენით, რომელსაც პსიხიატრები „აბულას“ (უნებობას) უწოდებენ. ჩეხოვს გულწრფერად უყვარდა მე-80 წლის ინტელიგენტი, მაგრამ ეზიზღებოდა მისი სისუსტე და არა ნორმალურობა.

ჩეხოვი არაფერს არ იგონებდა, ის ღრმად უკვირდებოდა ცხოვრების პირობებს და თვის მხატვრულ ნაწარმოებთ ამ ღრმა დაკვირების მიუდგომელი აღწერათ ჰქმნიდა.

ის ერთ მისხალს არც აკლებს და არც უმატებს რუსეთის სინამდვილეს, ის არ გაეს იმ მწერლებს, რომელნიც მას გადაშეტებული მნაშენლობით ხატავდენ, ის სავსებით ასურათებს გლეხის

როგორც დადებით ისე უარყოფით მხარეებს თუმცა მისი შეხედულობა გლეხებზე არსებითათ ბურჟუაზიულია. მის შეხედულობას გლეხებისადმი ყველაზე უკეთ მისივე შემდეგი სიტყვები გამოსახვენ:

„იყო ისეთი დღე და საათებო, როდესაც ვედავდი რომ ეს ადამიანები (გლეხები) პირუტყვებზე ცუდათ ცხოვრობენ, სისწყლესა და სალატაკეში, ძნელი შრომა, ყინვები და ქარ ბუქი, ცუდი მოსავალი, სივიწროვე, შიმშილი, წყურვილი — საშვალეა კი არსადან არც იმედი საშვალეებისა“... მაგრამ ისინიც ადამიანები არიანო. *)

ჩეხოვმა დიდი კვალი გაავლო რუსეთის ლიტერატურაში. შექმნა მთელი ხანა, რომელსაც სულ მისივე სახელით იხსენიებს რუსეთის ლიტერატურის ისტორია. ის ორ დიდ ლიტერატურულ (ტალსტოლისა და გორკის) მნათობ შორის აშუქებს რუსეთის ბნელეთით მოცულ სივრცეში და მათთან ერთად ეძებს და ღიადებს სიმართლეს, რასაც ვერ დასწავს ცეცხლი და ვერც წაიღებს წყალი „И он памятникъ воздвигъ себѣ черукотворенный, къ нему не заростетъ народная тропа“ განსაკუთრებით ყურადღებას იპყრობს ჩეხოვის ორიგინალური და გარკვეული ლიტერატურული ფიზიონომია. მისი გასაოცარი სიხლოვე თვის დროის კვლევა ძიებასა და აზროვნებასთან ერთი უძვირფასესი მხარეა მისი ნიჭისა და ერთი უღიადესი დამსახურებათაგანი რუსეთის ლიტერატურის წინაშე. ჩეხოვი შესანიშნავი სარკეა მე 80 ცე წლების საზოგადოების გონებრივი და ზნეობრივი კრიზისის. დღევანდელი კრიზისი, რამოდენიმეთ გვაგონებს მაშინდელს და ამიტომ გასაკვირვალი არ არის თუ ჩეხოვის უდროოდროს დაკარგვა გულწრფელ მწუხარებას იწვევს ჩვენში...

შალიკო აბდუშელიშვილი.

აღსდექ იმედო!...

აღარ ყვავილობ, იმედო,
გულ-ხელი დაგიკრეფია!..
ბაღში საშენო ვარდები,
მითხარ, ვის დაუკრეფია?

ვის გაუძარცვავს ბუჩქები?
ვინ შეხებია იმათა?
სთქვი, ვისგან დამდის ეგ ცრემლი,
გაწვიმებული წვიმათა!;

*) ჩეხოვის თხუზულება მე IX ტომი („Мужики“)

აღსდექ, აყვავდი, იმელო!
 აჰკა სამარის კიდესა,
 გააპე ლოდი... ეკვეთე
 ამ უსაშიშრეს რიდესა!..

სამარეგ! პირი გაიხსენ:
 მომეცი, რაც იქ მარხია,
 უმისოთ გული გაწყალდა,
 შესდგა სიცოცხლის ჩარხია.

კრიჭა შეეკრა გმირთა გმირს:
 დაუგმინ-დაუკენესია!

წინ თასი უდგას და მასში
 ნაღველი ჩაუღვსია.

იწამლავს... თავსა იწამლავს,
 სიცოცხლე მოჰბეზრებია:
 ირგვლივ—პარტახი!... დუმილი...
 ყველგან გოლგოთის ჯვრებია...

არა... აღსდექი, იმელო!

სამარე არ ხსნის კიდესა, —
 თვითონ ეკვეთე მის ცივ ლოდს,
 ამ უსაშიშრეს რიდესა,

გააპე იგი... გააპე,
 თავზე რომ მაწევს მძიმედო
 ტკბილია... ტკბილი სიცოცხლე!..
 *ღსდექ, აყვავდი, იმელო!

უშენოთ გული გაწყალდა...

გმირთა გმირს დაუკენესია:
 წინ უდგას თასი და მასში
 ნაღველი ჩაუღვსია;

უნდა, რომ იგი დასცალოს,
 კაი წამალი ჰგონია,
 თან კიდევ ჩაფიქრებულა,
 კაემანს დაუმონია!..

5. ზომღეთელი.

* *

თრთოლვით, სათუთი, ვით დილის წამი
 გარიჟრაჟს გულზე მე დავებადე; —
 ცამ გამიღიმა, სამყარომ მიხმო
 და მისწრაფების გავშალე ბადე. —

მამცნო ვარსკვლავმა აღმოსავლეთით...
 ...და მსურდა მიწა ჩამეკრა გულში! —
 მაგრამ სატანამ შემახო ფრთანი,
 გადამაფრქვია შავ-ბნელ ჯფსკრულში.

ბაბილინა.

სახრჩობელასკენ.

(გაგრძელება იხ. „სხივი“ № 6).

უკან რომ დაბრუნდებოდა ფერმისკენ მთელ
 10 ვერსტს ქენებით გაივლიდა. გაცოფებამდი მი-
 ყვანილი, ნაცემი ცხენი ოთხ-აღებ მირბოდა, მირ-
 ბოდა გაბრუნებულდი, მარხილი აქეთ-იქით ეხეთქებო-
 და, გადაბრუნებას ლამობდა, ბოძებს ეჯახებოდა,
 იანსონი-კი ხელიდან აღვირს გაუშვებდა და აიახლა
 გადოვარდება მარხილიდანო—არც თუ მღეროდა,
 არც თუ რალაცას წამოაყრანტალებდა ესტონურათ
 ნაწყვეტ ნაწყვეტ, უაზრო სიტყვებით. უფრო ხში-
 რათ არცკი მღეროდა არამედ ჩუმათ, კბილებს მაგ-
 რათ დაკრქდა რალაც გამოურკვეველი მძვინვარე-
 ბის ტანჯვისა და აღტაცებისგან, მიექანებოდა წინ
 დაბრმავებულსავით: წინ ვერავის ვერ ამხნევდა,
 ხაბარდო არ იძახოდა, არც მოსახვევში, არც და-
 ღმართზე. ცხენს არ დაახვეინებდა. გაუგებარი იყო,
 რატომ ერახელ არავინ არ გასჭყლიტა, ან თვითონ
 რატომ არ დაიღუპა ასეთი თავაშვებული მოგზაუ-
 რობის დროს.

დიდი ხანია გაგდების ღირსი იყო, როგორც
 წინა ადგილებიდან ავდებდენ ხოლმე, მაგრამ იაფათ
 მსახურებდა, სხვებიც მაგაზე კარგები არ იყვნენ,
 ამიტომ იყო, რომ 2 წელიწადს იმსახურა: არავი-
 თარ გარემოებას არა ქონია ადგილი იანსონის ცხო-
 ვრებაში თუმცა ერთხელ ესტონურათ დაწერილი
 წერილი მიიღო, მაგრამ რადგანაც თვითონ მან კით-
 ხვა არ იცოდა, დანარჩენები კი ესტონურათ ვერ
 ლაპარაკობდენ, ეს წერილი ისე დარჩა წაუკითხავი
 რალაცნაირი ველური, მხეცური გულგრილობით,
 თითქოს არ ესმის, რომ ამ წერილს სამშობლოდან
 ამხევი მოაქვსო, იანსონმა ნაგავში გადააგდო იგი.
 სცადა ერთხელ გაარშიყებოდა მზარეულ ქალს,
 რადგან ეტყობოდა, უქალობა აწუხებდა, მაგრამ
 მიზანს ვერ მიახწია და დაცინვითა და ხარხართ
 გამოგდებულ იქნა უკან. დაბალი ტანისა იყო ჩან-
 ჩურა კაცი, სახე კორფლიანი, წაწვრილებული,
 თვალები მძინარა, ამღვრეული, წირპლიანი. თავის
 დამარცხებას გულგრილათ შეხედა იანსონი და იმ
 ქალისთვის კრინტიც აღარ დაუძრავს მერმე.

ლაპარაკით ცოტას ლაპარაკობდა, მართალია,
 იანსონი, მაგრამ სულ ერთავად რალაცას ყურს
 უგდებდა, მოწყენილ თოვლიან მინდორს, ცივი
 ნების ბურცებით მოფენილსა, რაც მას თოვლით

დაფარულ პატარა საფლავებს ამასგავსებდა, უსმენდა ლურჯ, ნახ, შორს მდებარე ადგილებს; ყურს უგდება ტელეგრაფის ბოძებს იუგუნს,, ადამიანთა ლაპარაკს. მხოლოდ მარტო მან იცოდა რას ეუბნებოდა მას ტელეგრაფის ბოძები და მინდორი, ადამიანების სალაპარაკო მასალა კი იყო ხმები მკვლელობებზე, ცარცვა გლეჯაზე და ცეცხლის წაკიდებაზე. ერთ ღამეს გაისმა მახლობელ სოფელში საყდრის პატარა ზარის კინკილი, თითქოს ეყვანის წკრილიაო, მოისმა ტკაცანი ცეცხლისა, გამოჩნდა ალი: ვიღაც მოსულებს გაეძვარვათ მდიდარი ფერმა, პატრონი და მისი ცოლი მოეკლათ, სახლისთვის კი ცეცხლი წაეკიდებინათ.

იმათ ფერმაზეც შიშინაობა იყო: დღე და ღამე ძაღლები აშეგებული ჰყავდათ, და ღამ-ღამობით ფერმის პატრონი თოფს ახლო იდებდა ხოლმე. ასეთივე, მხოლოდ ერთ-ლულიანი და ძველი თოფი უნდოდა იანსონისთვისაც მიეცა, მაგრამ იმან თოფი ხელში შეაბრუნ-შემოაბრუნა, თავი გააქნია და რატომ-ღაც არ აიღო. აღამ ვერ გაიგო უარის მიზეზი და გალანძლა იანსონი, მიზეზი კი ის იყო, რომ იანსონს მეტი იმედი ქონდა თავისი ფინური დანისა, ვინემ ამ ძველი, დაჯანგული თოფისა.

— ეგ თოფი თვითონ მე მომკლავს — მძინარეთ უთხრა იანსონმა აღას და უსიცოცხლო, გამოყლიპული თვალეებით შეხედა მას. აღამ კი სასოწარკვეთილათ ხელების ჩაქნევით უთხრა:

— უჰ, რა ბრიყვი რამა ხარ, ივანე. მოდი და იცხოვრე შენ ამისთანა მუშების მოიმედე!

და აი სწორეთ ამ ივანე იანსონმა, რომელიც თოფს არ ენდობოდა, ერთს ზამთრის საღამოს, როცა მეორე მოჯამაგირე რკინის გზის სადგურზე გაგზავნეს მოინდომა იარაღით გაძვარცვა ჩაედინა, ერთი კაცი მოეკლა და ქალი გაეუბატოურებინა. სადაც შესამჩნევი სიმარტივით მოაწყო მან ეს: მზარეული ქალი სამზარეულოში ჩაჰკეტა, მძინარე კაცივით, ზანტათ მიეპარა უკანოდან თავის აღას და რამდენჯერმე მოუცვალა მას დანა ზურგში. აღა უგონოთ წაიქცა, მისმა ცოლმა პროწილი და ყვირილი მორთო, იანსონმა კი, ღრეკით, დანის აქეთ-იქით ქნევით იწყო ზანდუკებსა და კამოდებში ხელების ფათური, ამოიღო ფულები, შემდეგ, თითქოს მხოლოდ ეხლა დაინახა აღას ცოლიო, მოურიდებლათ მივარდა მას და უნდოდა ძალათ ეხმარა, მაგრამ, რადგანაც ხელიდან დანა გავარდნოდა, ქალი მასზე ლონიერი აღოჩნდა და არამც თუ არ დაანება თავი, კინაღამ დაახრჩო

კდეც. ამასთანავე იატაკზე გაისმა დაქლილის კაცის ხრიალი, მზარეულმა ქალმა სამზარეულოს კარებს ორკაპი მისცხო, იანსონმა მინდორს მიაშურა. არ გასულა ერთი საათი, რომ მას ჩაქუქულს მოასწრეს სარდაფის ერთ-ერთ კუთხეში, სადაც ის წუმწუმას წუმწუმაზე უკიდებდა, რომ ცეცხლი გაეჩინა შენობისთვის, მაგრამ უქრებოდა.

რამდენიმე დღის შემდეგ აღა მოკვდა სისხლის მოწამლისაგან იანსონი კი, როცა, მისი რიგიც დადგა, გაასამართლეს და სიკვდილით დასჯა მიუსაჯეს. სასამართლოშიც ისეთივე იყო, როგორც მედამ: პატარა, ჩანჩურა, ქოფლიანი, გამოყლიცული, მძინარა თვალეებიანი. თითქოს არც კი ესმის კარგათ მის გარშემო რაც ხდება იმის მნიშვნელობაო; სრული გულ-გრილობა ეტყობოდა: თეთრ წამწამებს ათამაშებდა, რაღაც ცივათ, უხალისოთ ათვალეებდა უცნობ დარბაზს, დაკორძებული, შუშინანიგაჩიკინებული თითით ცხვირს იტიკნიდა. ვისაც იგი ენახა, კვირაობით საყდარში, მას შეეძლო ეთქვა, რომ რამოდენიმეთ მორთული იყო: ყელზე ტალშიანი, წითელი ნაქსოვი შარფი მოეხვია და ზოგან თმები დაესველებინა; ამ ადგილას თმები სწორეთ ეწყო და მოშაო ფერი ქონდა, მეორე მხარეს კი აბურძგენილი იყო, როგორც ჩვეულა სეტყვიან განადგურებულ ყანას.

როცა გამოუცხადეს ჩამოხრჩობის განაჩენი იანსონმა უცბათ ღელვა დაიწყო ეთბაშათ მთლად გაწითლდა, ხან შეიკრავდა, ხან ისევ გახსნიდა შარფს თითქოს ახრჩობს მასო. შემდეგ რაღაც უაზროთ დაიწყო ხელების ფათური, მიმართა ერთ მოსამართლეს, ჩუმათ რომ იდგა, და თითით უჩვენა მეორეზე, რომელიც განაჩენს კითხულობდა:

— იმ ქალმა სთქვა, რომ მე უნდა ჩამომახრჩონ.

— რომელმა ქალმა? — ბოხის ხმით ჰკითხა თავმჯდომარემ განაჩენს რომ კითხულობდა. ყველას გაეღიმა ზოგს უღელაშებში, ზოგმა ქალადები მიაფარა, იანსონმა კი მიაშვირა მაჩვენებელი თითი თავჯდომარეს და ბღვერით გულმოსულათ უპასუხა:

— შენ!
— რა მე?

იანსონმა ხელახლა მიუბრუნა თვალეები თავდაჭერილათ რომ ილიმებოდა იმ მოსამართლეს, რომელშიაც მან თავისი მეგობარი იგოძნო და განაჩენში არავითარი მონაწილეობის არამქონე ეგონა, განიმეორა:

— იმ ქალმა სთქვა, რომ მე უნდა ჩამომახრ-

ჩონ. ნუ ჩამომახრჩობენ.

— გაიყვანეთ ბრალდებული.

მაგრამ იანსონმა კიდევ მოასწრო და ერთხელ კიდევ ბეჯითად და მტკიცედ გაიმეორა.

— ნუ ჩამომახრჩობთ.

ისეთი უაზრო იყო თავისი პატარა, გაჯავრებული სახით, რომლისთვისაც განგებ უნდოდა სერიოზული გამოძეტყველება მიეცა, უაზრო თავისი გაჩივირებული თითით, რომ დარაჯმა ჯარის კაცმაც დაარღვია სამხედრო წესები და ნახევარი ხმით უთხრა დარბაზიდან გაყვანის დროს:

— რა ტუტუცი ვინმე ყოფილხარ, შენ ძამიავ...

— მე ნუ ჩამომახრჩობთ, — დაჟინებით გაიმეორა იანსონმა.

— ისე ჩამოგაკონწიალებენ, რომ მზე მალდა იყოს, ფეხების გაფხაკუნებასაც ვერ მოასწრებ.

— გეყოფა, ხმა იკმინდე! გაჯავრებით შეუყვირა მეორე სალდათმა პირველს, მაგრამ თვითონაც ვერ მოითმინა და დასძინა:

— მიდის და ხალხს ძარცვავს! რათ ჩაღუბე, ტუტუცო, ადამიანის სული. მიდი ეხლა და ჩამოგაკონწიალე.

— იქნება აბატიონ? — უთხრა პირველმა სალდათმა, რომელსაც შეეცოდა იანსონი.

— როგორ არა! მთარმევენ მაგისთანა ბიჭებს...

იანსონიც გაჩუმებულიყო. მოიყვანეს და ჩასვეს იმავე კამერაში, სადაც უკვე ერთი თვე გაატარებინეს და რომელსაც შეეჩვია ისე, როგორც ყველაფერს ეჩვეოდა ხოლმე: ცემას, არაყს, დანაღვლიანებულ, დათოვლილ მინდორს, მოფენილს სასაფლაოსავით მრგვალი ზვინებით, ახლა გამხიარულდა კიდევ, თავისი საწოლი რომ დაინახა, თავის რკინებით გაბნდულ ფანჯარას რომ შეჰხედა და საქმელი რომ მოუტანეს — უჭმელი იყო დილიდან მოწყებული. უსიამოვნოთ ჩარჩა გულში რაც სასამართლოში მოხდა, მაგრამ ამაზე ფიქრი არ შეეძლო, არ იცოდა, როგორ უნდა ეფიქრნა. სრულებით ვერ წარმოედგინა სიკვდილი სახრჩობელაზე როგორ ხდებოდა.

იანსონს თუმცა სიკვდილი ქონდა გადაწყვეტილი, მაგრამ იმისთანა ბევრი იყო და ამიტომ მას დიდ დამნაშავეთ არა სთვლიდენ ციხეში. ამიტომ მას უშიშრათ ელაპარაკებოდენ, უზრდელათ ეპყრობოდენ ისე, როგორც სულ ყველას, ვისაც სიკვდილით დასჯა არ მოეღოს. თითქოს მისი სიკვდილი არ მიაჩნიათ წამდვილ სიკვდილათო.

ციხის დარაჯმა რომ გაიგო იანსონს სიკვდი-

ლით დასჯა მიუსაჯეს დარიგების შემთხვევაში მას:

— ხომ ხედავ? დაგახრჩვეს!

— როდის ჩამომახრჩობენ? — უნდობლათ ჰკითხა იანსონმა

დარაჯი დაფიქრდა.

კი გვარიანი ცლა მოგიხდება. სანამ ჯგუფს არ მოაგროვებენ. თორემ ერთისთვის და კიდევ შენისთანასთვის თავს ვინ აიტკივებს? აქ საჭიროა კაცი ხასიათზე მოვიდეს.

— მაინც როდის? დაჟინებით ეკითხებოდა იანსონი. მას ოდნავათაც არ სწყენოდა, რომ მისი ჩამოხრჩობაც არ ღირს თუ მარტო მის მეტა არა. ვინ იქნება არ დაიჯერა ეს, იფიქრა, ალბათ უნდათ დასჯის დღე გადასდონ და მერმე მთლათ შემიცვალონ სიკვდილით დასჯაო. გულს სიამე მოუვიდა. შავბნელი და საშინელი წუთი, რომელზედაც ფიქრიც არ შეიძლება, სადაც შორს მოიწყვედა, ზღაპრული და ნაკლებათ დასაჯერებელი ხდებოდა, როგორც ყოველივე სიკვდილი.

— როდის და როდის! გული მოუვიდა დარაჯს, უქკუოს და დუდღუნა ბერიკაცს — ძალღს ხომ არ ახრჩობენ, რომ წაიყვანონ დაჰკლან მორჩა შენ კი ასე გინდა ბრიყვო!

— მე კი არ მინდა! უცბათ მხიარულათ შეიღრუბლა იანსონი — ეს იმ ქალმა სთქვა ჩამოახრჩონ უნდა, მე კი არ მინდა!

და გაეცინა, შეიძლება, პირველათ მთელს თავის სიცოცხლეში: გაეცინა რაღაც ჰრიალა, რაღაც ბრიყვეული, მე რომ საშინელი მხიარული და ხალისიანი სიცილით. თითქო ბატმა დაიყვირა: ლალა-ლაო! დარაჯმა გაკვირვებით შეხედა იანსონს, შემდეგ წარბები შეიჭმუნა: ეს უტვინო მხიარულობა დასახრჩობათ გამზადებული ადამიანს, შეურაცხყოფას აყენებდა ციხეს და თვითონ სიკვდილით დასჯასაც და რაღაც ძალზე ახირებულათ ხდიდა მათ. უცბათ ერთის წუთით, ერთი თვალის დახამხამებით, ბებერ დარაჯს, რომელსაც მთელი სიცოცხლე სატუსალოში გაეტარებინა, რომელსაც ციხის კანონები თვითონ ბუნების კანონებათ აღიარებინა ამ მოხუცს მთელი სიცოცხლე, მთელი ციხე რაღაც სიგიჟეთათ მოეჩვენა, თავისი თავი კი ყველაზე შეშლილათ დასახა.

— ფუი, ეშმაკის კერძო! — გააფურთხა მან. — რას იღრიკები, სამიკიტნო ხომ არ ჰგონია აქ!

— მე კი არ მინდა. — და-ლა-ლა! — იცინოდა იანსონი.

— ჩვენთან არს ღმერთი! — სთქვა დარაჯმა და ბიჯვარის გადაწერა მოაგონდა.

ეშმაკს ყველაზე ნაკლებ გავდა ეს პატარა, წაწვრილებულ-წალანტული სახის კაცი, მაგრამ მისს ბატისებურ ღალანში რაღაც ისეთი მიაღებოდა, რაც ციხის სიწმინდესა და სიმაგრეს სპობდა. ასე გვეგონა, კიდევ ერთი რომ გაიცინოს — კედლები სიღამპლისგან დაინგრევა, რკინის მოაჯირები დაცივა, თვითონ დარაჯი გაუძღვება ტუსადებს ჭიშკრის ენ და ეტყვის: მობრძანდით, ბატონებო, ისეირნეთ ქალაქში — ან იქნება ვისმეს სოფელში სურდეს გასეირნება?

მაგრამ იანსონი აღარ იცინოდა, თვალებს ხუჭავდა მხოლოდ ეშმაკურათ.

მაშა! — უთხრა რაღაც მალული მუქარით დარაჯმა და უკან-უკან ცქერით გაშორდა. მთელი ეს საღამო იანსონი დაწყნარებული იყო და მხიარულიც. წამ-და-უწყუმ იმეორებდა თავის გულში თავის სიტყვებს: მე ნუ ჩამომახრჩობთ და ეს სიტყვები იმდენათ ბეჯითი, იმდენათ ბრძნული და დაურღვეველი იყო, რომ არათერზე არ ღირდა წუხილი. თავისი დანაშაული დიდი ხანია დავიწყებოდა და მხოლოდ ზოგჯერ ნაღვლობდა, რომ თავის დიასახლისზე ძალა ვერ იხმარა, მაგრამ ესეც ჩქარა დაავიწყდა.

ყოველ დილას იკითხებოდა იანსონი, როდის ჩამოახრჩობდნენ მას და ყოველ დილას გაჯავრებით უბასუხებდა ხოლმე დარაჯი...

მოასწრებ, ეშმაკის კერძო! — და ჩქარა მოშორდებოდა, სანამ იანსონი გაცინებას მოასწრობდა. ამ ერთ და იმავე სიტყვებმა ყოველ დღე და აგრეთვე იმ გარემოებამ, რომ თვით ოვეული დღე იწყებოდა, გადიოდა და თავდებოდა ისე, როგორც უბრალო ჩვეულებრივი დღე, იანსონი მტკიცეთ დაარწმუნა, რომ არავითარი სიკვდილით დასჯა აღარ იქნება.

ძლიერ ჩქარა მიავიწყდა მისი საქმას გარჩევა და მთელი დღეობით ლოგინზე გორაობდა და ბუნდოვანათ, მხიარულათ ოცნებობდა დაღონებულ თოვლიან მინდვრებზე მათი ზვინებით, რკინის გზის ბუფეტზე და რაღაც კიდევ უფრო შორეულსა და ნათლით მოსილზე. ციხეში კარგათ კვებადენ და რაღაც ძლიერ სწრაფათ, სულ რამდენიმე დღის განმავლობაში გასუქდა და თითქოს მედიდურებაც კი დაეტყო ცოტათ.

„ახლა ისედაც კი შეუყვარდებოდი იმ ქალს, — გაიფიქრა მან თავის დიასახლისზე: გავსქეოდა, აღახე ცუდი როდილა ვარ.“

მხოლოდ, არცის გადაკვრა სწყუროდა — უნდოდა ერთი ძალზე გადაეკრა და სწრაფათ, ძლიერ სწრაფათ განავარდებულიყო ცხენზე.

(შემდგი იქნება).

ა. ლომთაოიძე.

მიმოგონების სვირთთა დუღუნი...

1.

როცა გულს ეკალი მაჩხვლეტი,
თვალი ცრემლში აცურდება,
შავი გველის ხვრელს სისინი
არეს ზარავს, ყურებს წვდება, —
შენ გიგონებ, მეგობარო,
გვერდით მყავხარ სულზე მტკბარო!...
როცა შევბას ფრთებს მიქ-იან,
იმედს უხმობს გლოვის ზარი,
აღმოფრენას მისამარებს
შავი ბედი გულ საზარი, —
შენ გიგონებ, მეგობარო,
გვერდით მყავხარ სულზე მტკბარო!...
შენგან ველი ნაშინ ნუგეშს
რკბილ ხმას ვუცდი, ველი შეველას...
მეგობარო, ამ წაშს მხსნელო,
მირჩვენისარ ყველას... ყველას...

2.

მახსოვს შავ თვალა, გულში მეკროდა
ვეკონებოდი, მეკონებოდა...
ვნების ტალღებში ჩემთან მცურავი,
ვით კელაპტარი წმინდა ღნებოდა ..
ჩემს ბუტკუნჩულას მკერდს უუკოცნიდი
ყელს მეხვეოდა გრძნობით მთრთოლვარე...
მეფიცებოდა, ვეფიცებოდი,
რომ ვერ დაგვთიშავს თუნდაც სამარე...
მკლავებში ჩაწნულთ არრა გვახსოვდა,
ერთი გვეგონა ორი სხეული...
დღეს-კი სადაა ჩემი გოგონა
გულ ამოსკვნილი, ტურფა, გრძნეული???
ვინ, ვინ წამართვა ჩემი ღვთაება?
ქორფა, უმანკო, თვალზე ჟუჟუნა...
ხან, ვით კულრაქა მერცხლებ ჭიკჭიკა,
ხან კი ბუნჩულა მტრედი ღულუნა?..
ახ, სადარია
შავი თვალები?
ვენაცვალეები,
თავს დავაკვდები,
სათლავს ჩავყვები!..

გ. მალაქიაშვილი.

ო ბ ო ბ ა

(შემდეგი. იხ. სხივი № 6)

სამუშაოთი 1 მარტი.

ქ-ნმა დიუბონემ ახალი ზონარი მოიტანა, ის ყოველივე შემთხვევით სარგებლობს, რომ ჩემთან შემოვიდეს. ის მუდამ იმ უბედურ შემთხვევების შესახებ ჩამოაგდებს ხოლმე ჩემთან ლაპარაკს, მაგრამ რაც ვიცოდი იმაზე მეტი ველარაფერი გავიგე მისგან, ის მუდამ თავისებურათ ხსნის თვითმკვლელობის მიზეზებს. არტისტის შესახებ ამბობდა, რომ ვილაც უყვარდა და იმიტომ ჩამოიხრჩო თავიო. კომპივოიაჟერმა კდეც რაღაც დიდი საქმები წააგო. სერჟანტმა კი იმიტომ მოიკლა თავი, რომ ამით უნდოდა უსიამოვნობა მოეყენებია ჩემთვისო.. მე მუდამ სიამოვნებით ვისმენ მის ლაპარაკს.

სუთუბათი 3 მარტი.

ახალი არაფერი მომხდარა. კომმისარი, დღეს ორხელ შემეკითხა ტელეფონით. მე უპასუხე, რომ ყველაფერი რიგზეა და ახალი არა მომხდარა რა... მას ეს ვერ აკმაყოფილებს.

საუცხოვოთ ვსცხოვრობ. ვკითხულობ და ვკითხულობ. მე მინდა ვისარგებლო ამ თავისუფალი დროთი და რაც შეიძლება მეტი ვიმეცადინო, განა რომელიმე სტუდენტი მედიკი ჩემსავით კარგათ სცხოვრობს?... ხუმრობა ხომ არ არის მუქთი ბინა, სასმელ-საკმელი....

პარასკევი ნაშუადღვის 2 საათი.

მშენიერათ ვისადილე. დიასახლისი შამპანიურით გამიმასპინძლდა, მაგრამ ისე მიყურებდა, თითქოს მკვდარი ვეგონე, წასვლის დროს ატრეპლებული თვალებით მთხოვა ცოტა ხნით გავსულაყავ ოთახიდან, ალბათ მას უნდოდა „მწუხარება“ არ მიმეყენებია მისთვის, როგორც სერჟანტმა, მივედი სარკმელთან და დავათვალიერე ახალი ზონარი, ნუ თუ ამ ზონარზე უნდა ჩამოვიხრჩო თავი? არა, მე სრულიადაც ამის სურვილი არა მაქვს, მერე ზონარი ისეთი მოუხეშავია, რომ ძალიან მონდომებული უნდა იყოს კაცი, რომ გაბედოს ამ ზონარით თავის ჩამოხრჩობა.

ვზივარ მაგიდასთან, მარცხნივ—ტელეფონი მარჯვნივ რევილოვერი. არაფრის შიში არა მაქვს, მაგრამ ცნობის მოყვარეობა მიტაცებს.

არაფერი არ მომხდარა, თვითმკვლელობის საათიო გავიდა. სიმატოლე უნდა ვსთქვა, დრო და დრო სურვილი მქონდა ხოლმე მივსულიყავ სარკმელთან, მაგრამ ეს სულ სხვა მოსაზრებია.

კომისარმა ბარე ათჯერ დამირეკა ზარი, იმასაც ისეთივე მოუთმენლობა ეტყობოდა, როგორც მე.

ქ-ნი დიუბონე ფრიად კმაყოფილია, მთელი ერთი კვირა გავიდა და ამ წყეულ ოთახში არავის არ ჩამოუხრჩვია თავი საკვირველია.

ორშაბათი 7 საათი.

მე დავრწმუნდი, რომ არავითარი საიდუმლოების აღჩენა არ შეიძლება და თუნდაც სანაძლეოს დავსდებ, რომ სამივე თვითმკვლელობა შემთხვევით მოხდა ერთ და იმავე დროს.

კომმისარს ვთხოვე გულ დასმით გადასინჯოს სამივე თვითმკვლელობის ოქმი. ჩვენ მხოლოდ ამ გზით შეგვიძლია გავიგოთ ამის ძირითადი მიზეზები.

თავისთავათ ცხადია, რომ მე ყოველივე ღონეს ვხმარობ ხანგრძლივი იყოს ჩემი ამ ოთახში ყოფნა. განა ხუმრობა საქმეა—ძალზე გავსუქდი და მშენიერათაც ვმეცადინობ და ბოლოს ერთი მიზეზიც არის რაც მე მაიძულებს ვიყო ამ ოთახში და სარკმელთან ახლოს ვიდგე.

ოთხშაბათი 9 მარტი.

კლარიმონდა... აი ის მესამე მიზეზი, რომელმაც მიმჯაჭვა ამ ოთახს. აი ის მომჯადოებელი ძალა, რომელიც მე მუდამ სარკმელისკენ მიმიწევს... რასაკვირველია იმისთვის კი არა, რომ თავი ჩამოვიხრჩო.

კლარიმონდა.. საკვირველია რათ ვუწოდე მე მას ასეთი სახელი. მისი ნამდვილი სახელის შესახებ წარმოდგენაც არა მაქვს, მაგრამ გადავსწყვიტე რომ მას ამ სახელს ეძახიან. თუნდაც სანაძლეოს დავდებ, რომ მას კლარიმონდას ეძახიან.

გადმოვედი თუ არა ამ ოთახში პირველ დღესვე შევნიშნე კლარიმონდა, ის ჩემი სარკმლის პირდაპირ სახლში სცხოვრობს, ჩვენ ვიწრო ქუჩა გვაშორებს ერთი მეორეს. ის მუდამ სარკმელთან ზის; უნდა აღვნიშნო, რომ მან პირველმა მომაქცია ყურადღება, ხაკვირველიც აქ არაფერია! ყველა მეზობლებმა იციან რა მიზნითაც დავბინავდი ამ ოთახში.

მე ძალიან ნაკლებათ ვიცი შეყვარება. მეტის მეტი თავდაქერილი ვარ, როცა პროვინციიდან პარიჟში მოდიხარ, რომ მედიციდინა შეისწავლო და ნახევარჯერ მშვიერი ხარ სიყვარულისთვის არ გცხელა მაშინ. ამიტომ ამ მხრით სრულიად გამოუცდელი ვარ და ალბათ სულელურათ დავიწყე საქმე.

მაგრამ მე ის მომწონს.

პირველათ მე აზრათაც არ მომსვლია რაიმე დამოკიდებულობა დამეჭირა მასთან. მე ასე ვფიქრობდი, სანამ ამ ოთახში ვარ გულს გადავაყოლებ ნას... შემდეგ კი ძალა უნებურათ იძულებული ვიქნები თავი დავანებო... ძალიან ძნელია მთელი დღე იჯდე და წიგნებს ჩასჩინებდე. მე აღმოვაჩინე, რომ კლარიმონდას მთელი ზემო სართული უჭირავს, თუმცა ის მუდამ ჩემს პირდაპირ სარკმელთან ზის. ზის სარკმელათ დაართავს ძაფს სპილოს პატარა ჯარახე. რამდენათმე ეს კიდევ მაკვირვებს. ის მთელი დღე დაუსვენებლივ ართავს. მხოლოდ როცა ბნელდება, მაშინ ანებებს თავს მუშაობას, მის ოთახში სინათლე ერთხელაც არ დამინახავს. კარგად არ ვიცი როგორი შეხედულობისაა. შევამჩნიე, რომ შავი, მღელვარე თმა აქვს, პატარა, თხელი ცხვირი, ფერმკრთალი ტუჩები და პატარა კბილები. თუმცა ოთახში ნახევრათ ბნელა, მაგრამ მისი თვალები ცეცხლივით ანათებენ.

ტანთ მუდამ შავი კაბა აცვია. ხელზე შავი ხელთათმანები.

როგორია ჩენი დამოკიდებულობა? რასაკვირველია ზეზეური: დავიწყეთ მით, რომ მან შემოიხედა ჩემს სარკმელში და მეც შევხედე.

ალბათ მე მაზე კარგი შთაბეჭდილება მოვახდინე, რადგან დიდხანს მიყურა და გამიღიმა კიდევ, მეც ღიმილით გავეცი პასუხი.

ასე გაგრძელდა ორ დღეს. ისე შევეჩვიე, რომ დილ-დილაობით სალამსაც ვაძლევ კლარიმონდაც მეგობრულათ თავს მიკრავს ეხლა.

ხუთშაბათი 10 მარტი.

გუშინ დიდხანს ვიჯექი და ვმეცადინებოდი, მაგრამ ამაოთ, არაფერი არ გამოდის, უმეტეს დროს კლარიმონდაზე ვოცნებობ. ღამე ცუდათ მეძინა. დილით ადრე, როცა სარკმელთან მივედი, ის უკვე ამდგარიყო და მუშაობა დაეწყო.

ერთმანეთს მივესალმეთ, მან გამიღიმა და დიდხანს მიცქეროდა თვალ-მოუშორებლათ.

მინდოდა მეცადინეობა დამეწყო, მაგრამ ამაოთ.

დაჯექი სარკმელთან და ცქერა დავუწყე. შეგნიშნე, რომ არც ის არაფერს არ აკეთებდა მე ფარდას გავსწიე, — იმანაც ასევე ქნა. ორივემ გავიღიმეთ.

ვფიქობთ, რომ ამ მდგომარეობაში ვიყავით მთელე საათი.

შაბათი 12 მარტი.

დღეები ასე გადიან: ვქამ, ვსვამ, ვზივარ სა-მუშაო ზაგიდასთან, ყალიონს ვეწევი და წიგნებს ვკითხულობ. ვკითხულობ, მაგრამ ჩემს თავში არაფერი არ შედის. მივდივარ სარკმელთან, თავს ვუკრავ კლარიმონდას... ვუცქერით ერთმანეთს და ვიღიმებით... ყველაფერი ეს მთელი საათი გრძელდება.

გუშინ სალამოს ექვს საათზე ცოტათი შევშფოთდი. ჩქარა ჩამოხედი და რალაც სევდა ვიგრძენი. ვიჯექი მაგიდასთან რალაცას მოლოდინში. საშინლათ მინდოდა სარკმელთან მივსულიყავ, მაგრამ არა იმტომ, რომ თავი ჩამომეხრჩო, არამედ კლარიმონდა დამენახა. ზეზე წამოვვარდი.. მე ის ასე კარგათ ერთხელაც არ დამენახა.

ის ართავდა, მაგრამ ამავე დროს თვალებს არ მაშორებდა, მე ვგრძნობდი რალაც გამოუთქმელ სიამოვნებას და ამავე დროს სევდასაც.

ტელეფონით დარეკეს. მე ბრაზი მომივიდა, რომ ასე წამ და უწუმ მაწუხებდა კომმისარი თავის სულელური კითხვებით.

ღიასახლისი ძლიერ კმაყოფილია ჩემი და მაქვს კომმისართან, მაგრამ ის ამით ვერ კმაყოფილდება და დაეინებით თხოულობს რალაც შედეგებს.

მე მას გავაცანი ზოგიერთი ჩემი დაკვირვებანი და განვუცხადე, რომ ჩქარა გავიგებ საი უმლოებასაც. სულელმა დაიჯერა ჩემი სიტყვები. ვფიქრობ რომ რამდენიმე კვირას კიდევ მოვახერხებ აქ ცხოვრებას და მეტა არა მინდა რა. ყოფნა იმტომ კი არ მინდა, რომ ქ-ნ დიუბონეს ვუცქირო, ვისარგებლო მუქთი ოთახით და სასმელ-საქმელით. არა, მე მიზიდავს სარკმელი, რომელიც ასე საშინლათ შემეყვარდა.

როგორც კი ავანთებ ლამბას, მას ვეღარ ვხედავ. რამდენჯერ არ დავაკვირდი დამენახა ის ქუჩაში გამოსული, მაგრამ ვერ დავინახე. ის სრულიად არ გამოდის გარეა.

ალარ შემიძლია მეცადინეობა.. წავიკითხე 2—3 გვერდს და ვრწმუნდები, რომ თავში არაფერი დარჩა.. თვალები ხედვენ... ტვინში არაფერი

არ შედის... საკვირველებაა! თითქო იქ ასეთი წარწერა იყოს: „აქ შესვლა აღკრძალულია.“ თითქოს იქ მართო კლარიმონდას ქონდეს ადგილი სხვას არაფერს.

კვირა 13 მარტი.

დღეს დილით ერთ ამბავს წავაწყდი. ოთახებს გაწმენდის დროს დერეფანში გამოვედი. სარკმელთან, რომელიც ეზოში გადის ობობას ქსელი გაუბამს და თვითონ შიგ ჩამჯდარა არხინათ. ქნი დიუბონე ნებას არ აძლევს დაშალონ ობობას ქსელი... მისი აზრით ობობას ბედნიერება შეაქვს ოჯახში... აგერ მეორე ობობა, რომელიც ნელა მიტოვავს ქსელის შუაგულისკენ, საკმაოა დედალი ობობა შეინძრეს, რომ მამალი უკან გამოიბის. ხელ ახლა სკდილობს მიუახლოვდეს დედალი ობობას, ჯერ, ნელა, შემდეგ ჩქარა, მაგრამ დედალი ობობა არ ინძრევა. ბოლოს მივიდა მასთან. დედალი ობობა გულში ჩაიკრა. გადის რამდენიმე წუთი... ცოტა ხნის შემდეგ მამალი ობობა შორდება დედალს და უნდა წავიდეს. გაინთავისუფლა თავი და გაიქცა. მაგრამ დედალი ობობა გამხეცებული გამოუდგა მას.

ორივე ერთ დროს ჩამოვარდა ძირს. მამალი ობობა მთელ ძალ-ღონეს ხმარობს, რომ თავი გაინთავისუფლოს და გაიქცეს. იჭერს დედალი ობობას მიყავს ქსელის შუაგულში და უნდა იქ დასტოვოს, მაგრამ გვიანდაა. მას უნდა თავი გაინთავისუფლოს, მაგრამ დედალი ობობას ის მაგრათ ჩაუხვევია.

რამდენიმე ხნის განმავლობაში მან ისე დაღალა მამალი ობობა, რომ მას განძრევის თავიც აღარ ქონდა. ის თითქმის დააკვდა მას, გამოსწუწნა უკანასკნელი სისხლი და როგორც უვარგისი ნივთი გადააგდო—ასეთია ამ არსებათა სიყვარულის გამოხატულება, მიხარია, რომ ამ ცხოველთა ჯგუფს არ ვეკუთნი.

(დასასრული იქნება).

ირეთელი.

ღ ე ღ ა ს

ნუ მტანჯავ, დედა, ნუ მაჩვენებ სახეს გაკაწრულს;
ნუ, ნუ მაგონებ, გენაცვალე, საშინელ წარსულს.
ნურც მას მაგონებ, ჩემო კარგო, რაც გვტანჯავს ჩვენ დღეს,

წუთ-წამით მაინც მომასვენებ—
გული მოილხენს.
დაჩუმდი, დედა,—მოიძულე შენ შენი შვილი,
უთხარი; წადი, დაამსხვრიე ტანჯვის ბორკილი;
მოკვდი, თუ ცაზე მზე ცხოველი ამობრწყინდება,
თუ კი ქვეყანას სხივი უხვათ მოეფინება.
მე მინდა, დედა, გამაგონო ევ ხმა გმირული;
შენთვის მოგვდები და ყველასთვის—
— დენილ-ტანჯული.

ბ. გელა.

ცოტა რამ ხელოვნებაზე.

III

როგორც წინა წერილში მოკლეთ აღვნიშნეთ, სიმშვენიერის შთაბეჭდილება, ესტეტიკური სიამოვნება თითქმის სრულიად თავისუფალია, სრულიად მოკლებულია პიროვნულ-სუბიექტიურ—ინტერესს, იგი არ არის სუბიექტიური სურვილ-ვნებისაგან შეპყრობლ-შეკოტვილი. მაგ. ხილს, ცხენს, მშვენიერათ მოქარგულ ტანისამოსს, შენობას შეუძლიანთ ადამიანის თვალის სიამოვნება დაატკბონ, მალოოდ ეს სიმშვენიერის სიამოვნება, რომელსაც კი ადამიანი დასახელებულ ობიექტებიდან (საგნებიდან) განიცდის, არ გავს ადამიანის ჩვეულებრივ სურვილს, მის ჩვეულებრივ გულის თქმას; უკანასკნელი, ე. ი. ადამიანს ჩვეულებრივი სურვილი ხილით მალოოდ სტკება, ან სიამოვნებს, ცხენით დაიარება, მესამეთი იმოსება, მეოთხეში თავს იფარავს. ადამიანის იმნაირ ამგვარი სურვილებს არაფითარი კავშირ—ურთიერთობა არა აქვს მის ესტეტიკურ სიამოვნების გრძნობასთან.

რასაკვირველია, ჩვენ ამით იმის თქმა არ გვინდა, ვითომ ამა თუ იმ საგნის სიმშვენიერე, მისი ესტეტიკური სიამოვნება, რომელსაც ისინი ადამიანში იწვევენ, აღვიძებენ, რამე შორეული კავშირი არა ქონდეს ადამიანის შინაგან სულიერ ცხოვრებასთან, მის გრძნობა, აზრთან და მიდრეკილებასთან. ექვს გარეშეა, რომ არსებობს მათ შორის ერთგარი ურთიერთობა. ყოველი სიმშვენიერის შთაბეჭდილებას აქვს ერთნაირი კავშირი ადამიანის ხორციელ

გრძობასთან; მაგრამ მათ შორის ეს კავშირი ურთიერთობა ისე უსაზღვროთ მრავალნაირათ გადახლართულია, რომ დიდ შემთხვევაში ეს კავშირი ადამიანის მიერ შეუფერხებელი რჩება. პირველათ, ეჭვი არ არის, ცხოველების და ველურ ადამიანების სიმშვენიერის გრძობა პირ-და-პირ მათ ხორციელ სიამოვნებიდან, ხორციელ სურვილებიდან წარმოიშვა; ასეთ გრძობათა ნიადაგზე აღმოცენდა ადამიანის პირველ-ყოფილი ესტეტიკური გრძობა. ამისათვის ყოველი სულდგმული, თუ კი ეს მცირეოდენ მეხსიერების უნარით არის აღჭურვილი და ამა თუ იმ გარეგან ფორმასთან, ან ფიგურასთან, ამა თუ იმ ფერთან, ამა თუ იმ ტონთან (ხმასთან) შეკავშირებულია მისი ერთნაირი წარსული სიამოვნება, ახსენდება თავის წარსული სასიამოვნო სენსაციური მოვლენები, იგი ამათგან მუდამ ერთნაირ სიმშვენიერის შთაბეჭდილებას ღებულობს. აი სწორედ ამ პირველ-ყოფილ ნახევრათ ცხოველურ და სოციალურ ადამიანთა სიმშვენიერის გრძობათა შორის, რასაკვირველია, უთვალავმა ხორციელმა და მორალურ ხასიათის ასოციაციებმა შემაერთებელი ალაგი დიკავეს. რამდენათაც ეს შემაერთებელი ასოციაციები მრავალია და რამდენათაც ადამიანის მრავალგვარი გრძობები, წარმოდგენა— იდეები ძრიელათ და ღრმათ იწვევენ მის სულიერ ცხოვრებაში სიმშვენიერის შთაბეჭდილებას, იმდენათ უკანასკნელი ხანგრძლივით რჩება ადამიანის მეხსიერებაში, წაუშლელ კვალს სტოვებს მის სულიერ არსებაში. ასე რომ, ადამიანის სიმშვენიერის გრძობა, პირველათ სუსტი და ცალ-მხრივი, ცხოვრების განვითარებასთან, სოციალურ ურთიერთობის აღორძინებასთან ერთათ ვითარდება და მრავალ მხნოვანი ხდება. პრიმიტიული ადამიანი, თავისი პრიმიტიული მიდრეკილება— შთაბეჭდილებებით გადაშფვეტელ როლს თამაშობენ სიმშვენიერე გრძობის განსაზღვრაში, სიმშვენიერე უმთავრესათ მისს პიროვნულ—სუბიექტიურ მატერიალურ ინტერესით განიზომება, რომ ეს ასე. ამის მაგალითს აშკარათ ვხედავთ გლეხის განუვითარებელ ბუნებრივ გრძობაში. გლეხისათვის მშვენიერებათ ითვლება და ირიცხებიან ყველა ის ბუნებრივი მოვლენები და ხილული საგნები, რომლებიც კი რამენაირათ შეკავშირებულები არიან მის კარგ მოსავალთან; ლამაზი ცხენი, მის, შეხედულებით ის არის, რომელიც კარგი გამწვევი და ღონიერია, მშვენიერია საკლავი და გასუქებული ძროხა. კულტურულ ადამიანის სულიერი განწყობა, სულიერი სიმშვიდე კი სულ სხვაგვარია, სიმშვენიერის შთაბეჭდი-

ლება, რომელიც კი მიღროთ შეკავშირებულია ობიექტიურ ინტერესებთან, ხორციულ სიამოვნებასთან, მისთვის, ე. ი. კულტურულ ადამიანისთვის სრულიად უმნიშვნელოა. ახლა მისი სიმშვენიერის სამეფო მეტათ გაჯართოვდა და მეტის-მეტათ ვართულდა. კულტურულ ადამიანს შეუძლიან სიმშვენიერის გრძობით დასტკებს, თუნდაც, რომ სიმშვენიერის ობიექტი (საგანი) მისს კლასისა და დროს გარეშე იყოს, თანამედროვე კულტურული ადამიანები აღტაცებაში მოდიან, რა გიხსენებენ ძველ საბერძენის იდეურ განვითარების სიღაღდეს, რენესანსას, ძალას, ყველა ესენი ერთათ აღებული ღიად სიმშვენიერის სიამოვნებას იღებს, მიუწდომელ მშვენიერის შთაბეჭდილებას ღებულობს. ასე, კულტურულ ადამიანისათვის, ის კავშირი, რომელიც კი არსებობდა პირველ ყოფილ ადამიანის სუბიექტიურ არს, სუბიექტიურ ინტერესსა და სიმშვენიერის შთაბეჭდილებათა შორის სრულიად მოიპო, მან მას ერთხელ და საუკუნოთ თავი დაანება. მაგრამ ადამიანის სიმშვენიერის შთაბეჭდილებამ, რასაკურველია, არ გასწყვიტა მის მთელ შინაგან ცხოვრებასთან, მთელ აზრებთან, შთაბეჭდილებას და მიდრეკილებსთან. თუ რომ ხორციელი შთაბეჭდილებანი ადამიანს სხვა და სხვანაირ თვისებები სიამოვნებას აყენებს, ეს გარემოება აშკარათ იმის მლალადებელია, რომ ყველა ეს შთაბეჭდილებანი მისთვის. ამნაირ რასმე შეიცავენ, წინააღმდეგ შემთხვევაში იგი მასთან ბევრს არას იგრძობდა. არივითარ შთაბეჭდილებას არ მიიღებდა. ყველა ესენი, განსაზღვრულ პირობებში ადამიანის ცხოვრების გრძობას ამალღებს, მას ერთნაირათ აფაქიზებს, ადამიანს ერთნაირ ბედნიერებას ანიჭებს. ძალიან მოხერხებულათ განმარტავს სიმშვენიერეს ცნობილი მცენდალი, როცა იგი ამბობს, რომ სიმშვენიერე ბედნიერების მიმნიჭებელიაო. ჩვენის აზრით სიმშვენიერის ასეთი განმარტება სრული ჭეშმარიტებაა. რომელიმე სურათი, რომელიმე ხელოვნური ნამოქმედარი ერთნაირი გადმოცემა, სიამოვნება მცენიერებისა, ესენი აღვიძებენ ჩვენში სიმშვენიერის გრძობას. იმისათვის კი არა, რომ ესენი თავიანთ დანიშნულებით შეკავშირებული იყვნენ პირადულ ინტერესებთან, ჩვენს მორალურ და მატერიალურ გრძობასთან. არამედ მისთვის, რომ მათ მუდამ აქვთ რამენაირი კავშირი ცხოვრების დაუსრულებლობასთან, შეკავშირებულია ცხოვრების რომელიმე მხარესთან, რომელიც საერთოთ კაცობრიობას რამე ბედნიერებას ანიჭებს

რამე ბედნიერებას აგონებს. ემანიულ კანტი ამბობს: შთაბეჭდილება, გრძობა, გრძობათა მოძრაობა ესტეტიკურ სიმოვნებათა არსებობასთან შეუერთებელ შეუთანხმებელიაო. წინაღმდეგ, მარქსისტები იტყვიან რომ სიმოვნება მუდამ და უოველთვის შთაბეჭდილება, იგი არ არის ცივი, გათიშული გადაწყვეტილება, მჯავრი, იგი მუდამ სულის მოძრაობასთან, ნების მისწრაფებასთან შერეულ-შედუღებულია. სიმშვენის, სიმოვნება სულ სხვა ჯურის სულ სხვა თვისების გრძობის მოძრაობაა, მაგრამ ამაზე შემდეგ.

შვარცი.

წამით განცხრომა.

(ნ-ს.)

სულის სიმშვიდე, სიყვარული, ღმობიერება,
 გულში სიწმინდე დამარხული და სათნოება,
 — ვით სიდიადე ბუნებისა

ანკარა წყალში —

ისე ღვთიურსა შენს თვალეში აღიბეჭდება!

— —

შეც ხშირად შევცქერ შენს ნახსა და უმანკო
 თვალეხს,
 ცხოვრებისაგან ტანჯულ ჩემ გულს იგი ახარებს,
 კაეშანს მიქრობს, გულს მიმშვიდებს
 იმედს მიახლებს,

და „წინ, წინ წადი, გაეჩქარეო“, თითქო მა-
 ვალეხს!

— —

ოხ ნეტავი მას, ვინც შენს ტაძარს ღამპარით
 ხელში
 კარსა მიადგეს რომ შევიდეს საკურთხეველში!

ილოცოს მარად, მუნ დასთხიოს
 ცრემლი მღულარი

და დამშვიდებით განისვენოს ტკბილ სამყო-
 ფელში

ფ. რუშაველი.

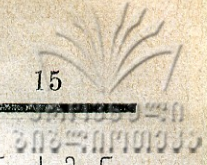
რუსულ ახალ მწერლობის ისტორია

(შემდეგი ნიხ. „სხივი“ № 6).

II.

დასავლეთის გავლენა, — იმ ისტორიულ მოვლენების განსხვავება, რომლებსაც გავლენა ქონდათ საზოგადოებრივ აზრზე გერმანიაში და საფრანგეთში — ნემეცური მეტაფიზიკური ფილოსოფია — ლოკი და იუმი. — კანტი და მისი მოძღვრება შემეცნებაზე — ფიხ — გეგელი — აბსოლუტური იდეა; დიალექტიური მეოდი; გეგელიანობა და სინამდვილე.

ამ ორ იდეაში ადვილი შესამჩნევია ორი დედა ძარღვი. ერთში ფეთქდა ახალი ცხოვრება, მეორე კი აშორდა ადამიანს ამ ქვეყნიურ ცხოვრებას, სინამდვილეს და იქ, შორს ოცნების სამთავროში მიყავდა. პირველი მიმდინარეობა მოდიოდა საფრანგეთიდან, ხოლო მეორე გერმანიიდან. თუ რათ უქცევდა გვერდს ნემეცური აზრი ცხოვრების სინამდვილეს ამის მიზეზები ბევრი იყო. მეჩვიდმეტე საუკუნის პირველ ნახევარში გერმანია წარმოადგენდა ისეთ ასპარეზს სადაც სარწმუნოებრივი ფანატიზმი სისხლის ქელესს მართავდა. ოცდაათი წლის ომმა, რომელმაც უკიდურეს სილატაკემდი მიიყვანა ხალხი, გროშის ფასათ აქცია ადამიანის სიცოცხლე აყვავებული ქალაქსოფლები გაანადგურა, ტყე ველი უდაბნოთ გადააქცია — დიდი ხნით შეაჩერა ქვეყნის კულტურული ზრდა განვითარება. ეს ომი გათავდა ვესტფალის ზავით, რომელმაც გერმანია მრავალ პატარ-პატარა სახელმწიფოებათ დაჰყო. გერმანიაში ნაციონალური პოლიტიკურ სოციალური აზრი და რაკი პოლიტიკურ ცხოვრებაში არ იყო ერთობა, განებრივ ცხვრებაში დაიწყეს ამის ძებნა. ამ ომმა გასტეხა გერმანია და დიდი დრო გავიდა სანამ ის წელში გაიმართებოდა მეჩვიდმეტე საუკუნეში, როცა ინგლისში ლოოკი ქმნიდა თავის დიად სახელმწიფოებრივ, სარწმუნოებრივ და პედაგოგიურ იდეებას, როცა საფრანგეთში ყალბკლასიკურ პოეზიის გვერდით, რომელშიაც გამოკრთოდა დამქნარ აბსოლუტიზმის სახე, მოლიერის კომედიებში გაისმოდა საზოგადოებრივ-სატირიულ მათრახის ტლაშანი, — ამ დროს გერმანიაში არც კაზმულ ლიტერატურაში, (თუ სახეში არ მივიღებთ გრიგელს გაუზენის რომანს არც მეცნიერულ-ფილოსოფიურ აზროვნებაში, (თუ მხედველობაში არ მივიღებთ განმარტოვებით მდგომ ლეიბნიცს.) ვერა-

ფერს ვერ შესვდებით ისეთს, რაზედაც შეიძლება და ყურადღების მიქცევა, მეთვრამეტე საუკუნის პირველ ნახევარში როცა საფრანგეთში პოლიტიკური ნიადაგი მზადდებოდა, რასაც რევოლიუცია მოყვა, გერმანიაში ესტეტიური და ფილოსოფიური დავა ფეხს იკიდებდა. და ბოლოს მეთვრამეტე საუკუნის მეორე ნახევარში, როცა საფრანგეთში უკვე იფეთქა რევოლიუციამ, გერმანიაში კაზმულ მწელობით და განყენებული აზრებით იყვენ გატაცებულნი.

თითქმის შილლერიც კი, თვის გატაცებულ მისწრაფებით თავისუფლებისადმი, რომელმაც თავის „ყაჩაღებით“ რევოლიუციისაგან საფრანგეთის მოქალაქის სახელწოდება მიიღო, უარყოფით უყურებდა საფრანგეთის რევოლიუციას და თავისი ლიტერატურული მოღვაწეობა იმით დაასრულა რომ ყოველივე კავშირი გასწყვიტა სინამდვილესთან და ხელოვნების კულტურასთან. ამ დროის დღებელი პოეტი გიოტე არ ფარავდა თავის ზიზღს რევოლიუციისადმი. ის შეუღრმეველ თვალებით დასქეროდა მღელვარე კაცობრიობას და იმ დროს როცა საფრანგეთში სისხლის ნიაღვარი დგებოდა ადამიანთა საზოგადოების საბედის-წერო კითხვის გადასაწყვეტათ, ის არხეინათ იჯდა და თვის უკვდავ ფაუსტს ქმნიდა. 1830 წელს საფრანგეთის აკადემიაში მოხდა შესანიშნავი დავა კიუვიესა და სენტ-ილერს შორის. ორ აგვისტოს 1830 წელს კი ვეიმარში, სადაც გიოტე სტოვრობდა ცნობა მოვიდა ივლისის რევოლიუციის შესახებ, „როგორ უყურებთ ამ დიდებულ ამბავს?—მიმართა გიოტემ ერთ თავის მეგობარს, რომელიც მასთან მივიდა—ბოლოს გადმოხეთქა ყველაფერი ცეცხლის ალში გაეხვია; ეს დახურულ კარებში კამათი არ არის“—„საშინელი ამბავია -- მიუგო მეგობარმა—მაგრამ ასეთ პირობებში და ასეთ სამინისტროს დროს სხვა არა იყო რა მოსალოდნელი, საქმე ალბათ იმით გათავდებდა, რომ მეფეს გააძევებენ საფრანგეთიდან ოჯახობით.“ — „ჩვენ ერთი მეორის არ გვესმის—უთხრა გიოტემ—მე ამ ხალხზე სრულებითაც არ ვლაპარაკობ; მე სულ სხვა მინტერესებს. მე ვლაპარაკობ იმ დავაზე, რომელიც ხდება კიუვიესა და სენტ—ილერს შორის აკადემიაში და რომელსაც დიადი მნიშვნელობა აქვს მეცნიერებისათვის.“ ამ რამდენიმე სიტყვაში აშკარათ სჩანს რა აინტერესებდა ამ დროს არა თუ მარტო გიოტეს, გერმანიის ინტელიგენციის უმრავლესობას. მეცხრამეტე საუკუნის პირველ ნახევარში გერმანიის და საფრანგეთის აზრმა მკვიდრი საფუძველი მოიპოვა; პირველ-

ში გაბატონდა გეგელი და მეორეში სენ—სიმონი. დიდებული ჭკუა, რომელიც გატაცებით ცთილობდა გაეგო იმ ქვეყნიური საიდუმლოება და სოციალური მეოცნებე ამ ქვეყნისა ტანჯულ კაცობრიობისადმი უმაღლეს სიყვარულით გატაცებული. ასე იყო ეს ორი დიადი ადამიანი, რომლებსაც ასეთი დიდხანს თავიანთ სცემდა რუსეთის ახალგაზდობა.

ახალი ნემეცური ფილოსოფია იწყება ემანუილ კანტიდან (1724—1804). ჩვენ განზრახვა არა გვაქვს დაწვრილებით შევეუდგეთ აქ ამ ფილოსოფიის განხილვას. მაგრამ რუსეთის ლიტერატურის მიმართულების გასაგებათ საჭიროა ცოტათ შევწერდეთ მის ძირითად იდეებზე. კანტმა პირველმა საფუძველი ჩაუყარა ეგრეთ წოდებულ კრიტიკულ ფილოსოფიას. ამ ფილოსოფიის საგანი ის იყო, რომ აღენიშნა ჩვენი შემეცნების საზღვრები. კანტის ფილოსოფიამდე გერმანიაში გაბატონებული იყო მეტაფიზიკური მიმართულება. მეტაფიზიკა ცდილობდა აეხსნა კითხვები ისეთ საგნების შესახებ რომლებიც ჩვენი გრძნობის გარეშე დგანან. ის ცდილობდა აეხსნა კითხვები ყოველ არსის, ღმერთის და ქვეყნის არსებობის შესახებ და სხვა. ასეთი მეტაფიზიკის საგანი, რომელიც პირდაპირ წინააღმდეგია პოზიტიურ ფილოსოფიის. პოზიტიურმა ფილოსოფიამ საბოლოოდ უარ ჰყო, აეხსნა ის კითხვები, რომლებიც ჩვენი გრძნობის გარეშე დგანან და გაეგო იმ ქვეყნიური ამბავი. მან განსაზღვრა თავის საგანი იმ კითხვების ახსნით, რომლებიც ჩვენი გრძნობებისათვის მისაწდომ მოვლენებს ეხებიან. ის სხვა ქვეყნის ჩვენთვის მიუწდომელათ სთვლის. ამ გვართ მეტაფიზიკურ და პოზიტიურ ფილოსოფიას შუა დიდი განსხვავებაა, აქედან კი გამომდინარეობას მათი მეთოდების განსხვავება. თავის მიზნის სისრულეში მოსაყვანათ მეტაფიზიკა სარგებლობს გონებრივი შეხედულობით, ხოლო პოზიტიური გამოცთილებით და გამოკვლევით. პირველ მეთოდს ეწოდება სპეკულიატიური, ხოლო მეორეს ემპირიული. თავისთავათ ცხადია მეტაფიზიკის იმ საგნების, გამოარკვევა და შეესწავლა, რომლების არც დანახვა შეიძლება და არც ხელით შეხება, როგორც ღმერთი, ქვეყნის არსებობა და სხვა, შეუძლებელია, ამიტომ მეტაფიზიკას მხოლოდ დარჩენია ერთათ ერთი საშუალება ამ კითხვების ასახსნელათ მხოლოდ თავის გონებას შეეკითხოს, თვის თავში ეძებოს პასუხი, იმედი იქონიოს რომ ჩვენში ბუნებრივათ არსებობენ ამ საგნების შესახებ იდეები. ამ გვართ მეტაფიზიკური მეთოდი დამყარებული იყო იმ რწმე-

ნაზე, რომ ადამიანში არსებობენ თან დაყოლილი იდეები. ის ცდილობდა, ჩვენს გარშემო ქვეყანაში ეძებნა არა ის ბუნებრივი კანონები, რომლებიც ჩვენ ცხოვრებას ამოძრავებენ და შეიძლება მათი გამოკვლევა, არამედ ცდილობდა გამოეკვლია ის აბსოლიუტური უმაღლესი დასაწყისი, რომლიდანაც ხელათ შეიძლებოდა ამ ქვეყნის ცხოვრების სხვა-და სხვა ფორმების გაგება, ამ აბსოლიუტის გასაგებათ კი მის არსებობას და თვისებებს ადამიანის გონებაში ეძებდა.

ამიტომ გასაკვირი არაა თუ ასეთ მეთოდის წყალობით ფილოსოფია ხშირათ ოცნების სამთავროში გადადიოდა. საკმარისი იყო ისეთ მოვლენას წაწყდომოდენ, რომლის მეცნიერულათ გამოკვლევა შეუძლებელი იყო, რომ ხელათ აბსოლიუტს ისეთ ახალ თვისებას აწერდენ, რომ ეს მოვლენა თითქოს მაშინვე ადვილ გასაგები ხდებოდა. რომ დაემტკიცებიათ ასეთი თვისებების არსებობა, უთითებდენ თანდაყოლილ იდეაზე; ავიღოთ ისეთი უბრალო მაგალითი, როგორც მაგალითად პატარა მილით ზევით წყლის აყვანა, გამოცდილებით და დაკვირვებით გამომკვლევებები იმ დასკვნამდე მივიდნენ, რომ წყლის ზევით აყვანა ამ შემთხვევაში ხდება ჰაერის ზეგავლენით. მეტაფიზიკი კი, რომელიც ყველა მოვლენების ახსნას თავის თავში ეძებს, სულ სხვაფერ ახსნის ამ მოვლენას, ის იგონებს რაიმე თვისებას აბსოლიუტურ ძალისთვის. ბუნებას ეშინია სიცარიელისო, აი როგორ ხსნიდენ ისინი ამ მოვლენას, მეტაფიზიკისთვის სულ ადვილი იყო აეხსნა ის, რის ახსნაც მეცნიერებისთვის ძნელი იყო.

(შემდეგი იქნება)

— n.

რედაქტორ-გამომცემელი ე. ტურაბელიძე

განცხადებანი

„მომავალი“

„

გამოდის ყოველ დღე, გარდა კვირა უქმისმეორე დღეებისა. გაზეთი ღირს: როგორც თფილისში ისე თფილის გარეთ ერთი წლით 7 მან., ნახევარი წლით 4 მან. ქალაქ გარეთ: 3 თვით—2 მან. 50 კ. 1 თვით—90 კ. თფილისში: 3 თვით—2 მან. 20 კ. 1 თვით—80 კაპ.

ფული შემდეგი ადრესით უნდა გამოიგზავნოს: **Тифлисъ Типографія „Шрома„ Калистрату Константиновичу Цуладзе.**

1910 წლის 2 იანვრიდან გამოდის

ახალი კვირეული სამხატვრო-საფიტურატურო სათეატრო სურათებისა ჟურნალი

თეატრი და ცხოვრება

იუმორისტულ განყოფილებით და კარიკატურებით.

ჟურნალის მიზანია სათეატრო საკითხების გარკვევა-ზანხილვა. თეატრის წარსული და წაწყობა, ისტორია. დაიბეჭდება თეატრის შესახებ წერილები, პიესები, ლექსები, მოთხრობები და სხ. ყველა №-ში დაიბეჭდება სარეპერტუარო პიესა.

ჟურნალში მონაწილეებს მიიღებენ:

- გ. აბაშიძე, მ. ადამაშვილი, ს. გლახაშვილი, ი. გომართელი, პ. გოთუა, ი. ბრიშაშვილი, ვ. გუნია, პ. დადვაძე, შ. დადიანი, ვ. დარჩია, დუტუ მეგრელი, ვაჟა-ფშაველა, ვ. აბაშიძე, მ. თოიძე (მხატვარი), გ. თუმანიშვილი, კ. ესხილ, მეტრეველი, ი. მჭედლიშვილი, ნ. ნაკაშიძე, ნარკანი ა. ნახუცრიშვილი, ი. ნიკოლაძე, ტრ. რამიშვილი, გ. ურუშაძე, კ. ყიფიანი, მ. ყიფშიძე, ს. ვალოლიშვილი, ვ. შალიკაშვილი, ა. შანშიაშვილი, ო. შმერლინგი, (მხატვარი) ცნობილი მწერლები და მხატვრები. ხ. ნაკაშიძე გ. ყიფშიძე, კლიშეები მზადდება ქართველთა აშხ.

ცინკოგრაფიაში.

გავზავნით დამატებებით ერთი წლით 5 მან. ნახევარი წლით 3 მან. თითო ნომერი 10 კ. ფულის შემოტანა შეიძლება ნაწილ-ნაწილად: ხელის მოწერის დროს 2 მ., დანარჩენიც ორ ნაწილად. ხელის მოწერა მიიღება ტფილისში ღრამ. საზოგ. კანტორაში იოსებ იმედაშვილთან; ფოსტის ადრესი: **Тифлисъ. контора груз. драм. О-ва, Иос. Имедашвили.**

რედაქტორ-გამომცემელი იოსებ იმედაშვილი.

ს ს ი ვ ი

ყოველ დღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი.

დ რ მ ე ბ ა

ჟურნალში დაიბეჭდება: მოთხრობები, ლექსები, როგორც ორიგინალური ისე ნათარგმნი, კრიტიკული წერილები, ბიბლიოგრაფიები, ბიოგრაფიები და სხვა.

მონაწილეობას მიიღებენ:

ნ. აზიანი, ახალწიკდი, ბ. გელა, კ. კოგოლაძე, ივ. კამარათელი, ნ. ზომლეთელი, მ. იასაძანი, ზ. ირეთელი, ა. ლადიანი, ლეო, რ. ჯეჩხუძე, ვ. მაღალაშვილი, ი. ნაკვალაშვილი, ა. რაყდენიძე, ტ. რამიშვილი, ვ. რუხაძე, ფ. რუშაგელი, ვ. ტუქსიშვილი შვარცი და სხვანი.

ჟურნალი ღირს:

ერთი წლით —	— 5 მან.
ნახევარი წლით —	— 2 მ. 50 კ.
ერთი თვით —	— 50 კაზ.
თითო ნომერა —	— 10 კაზ.

წლიურ ხელის მომწერთ

პირველ პრემიათ მიცემათ სთავნიანის მოთხოვნა „სახლი მოღვის ნაპირზე“.

მეორე პრემიათ—ირაკლის ოთხ-მოქმედებიანი ახალი პიესა „სიცილი“.

პირველი წიგნი დაურბლებათ თებერვლის დამლევს. მეორე აგვისტოს პირველ რიცხვებში. აგრეთვე დეკემბრის ნომრები უფასოთ გაეზავნება. ვინც თებერვლის დამლევამდე მთელი წლის ფულს შემოიტანს ორივე წიგნს მიიღებს.

ჟურნალის გამოწერა შეიძლება თფილისში: გაზ. „მომავლის...“ს რედაქციაში: პ. კალანდაძესთან; წიგნის მალაზია „ალიონში“ ვ. გადილიასთან, კორაჩნი ქუჩა № 9; „პეტროვ დელო“-ში, ველიამინოვის ქუჩა № 6. კილაძესთან.

ქ ა ლ ა ქ ვ ა რ ე თ

ქუთაისში: წიგნის მალ. „იმერეთში;“ ის. კვიციანიძესთან; სამტრედიისში რკ. გზის შკ. ყ. კობალეიშვილთან; ბათუმში—რკ. გზის შკაფში გ. მახარაძესთან; ქიათურაში—მასწ. ვ. ხურაძესთან; ჩოხატაურში—წიგ. მალ. ს. თავართქილაძესთან; ოზურგეთში—წიგ. მალ. მ. თალაკვაძესთან; და რკინის გზის ყველა სადგურებზე, სადაც წიგნის შკაფებია.

წერილები და ფული დროებით ამ ადრესით უნდა გამ. იგზავნოს: Тифлисъ, Типографія Печатное дѣло, Вильяминовская ул. № 6. Поліевкту Антоновичу Каландадзе.

გამოდის ყოველ დღე, —კვირაობით სურათებიანი დამატებით. გაზეთის ფასი დამატებიანა: წლით 8 მ. და 50 კ., ნახევარი წლით 4 მ- 80 კ. ერთი თვით 80 კ. ფულის გამოსაგზავნი ადრესი: Тифлисъ, редакция „Дრობა“, И. С. Агладзе.

გამოდის 1910 წ. საშუაწვილო სურათი-ბიამი შუხნალი

„ნაკადული“

წელიწადი შეეძეს,

ხელის მოწერა მიიღება თფილისში: „ნაკადულის“ რედაქციაში (გოლოვინის პროსპექტი, 8) და წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების მალაზიაში (თავად-აზნაურობის ქარვასლა).

1910 წლის 1-ლ იანვრიდან 1911 წლის 1-ლ იანვრამდის მიეცემა ხელის მომწერლებს: 24 წიგნი მკირეწლოვანთათვის, 12 წიგნი მოზრდილთათვის. გარდა ამისა მიეცემა პრემიათ საბავშვო უნივერსიტეტი (საქეცნიერო პოპულიალური ბიბლიოთეკა ბავშვებისათვის):

- 1) დედამიწა და კუდიანი ვარსკვლავი—ზღაპარი ევალდისა,
- 2) შარჯნები—ზღაპარი ევალდისა,
- 3) თორმეტი და—ზღაპარი ევალდისა,
- 4) ქართული მხატვრული ასოები კუბიკებზე.

ფასი ჟურნალისა:

წლიურათ —ხუთი მანეთი.
ნახევარ წლით ორივე გამოცემა—სამი მანეთი.

საზღვარ-გარეთ

წლიურათ—შვიდი მანეთი,
ნახევარი წლით—ოთხი მანეთი.

მკირე-წლოვანთათვის 24 წიგნი 3 მანეთი.
მოზრდილთათვის 12 წიგნი—3 მანეთი.

რედაქტორი: მარია ივანეს ასული დემურაისი.
გამომცემელი: თ. ჰაჯა იოსების ძე თუმანიშვილი.